

Od nastave usmjerene na predmet do nastave usmjerene na studenta

prof. emerit. Vlasta Vizek Vidović

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu

FER, Zagreb 18, prosinac, 2017.

Polazna pitanja

- U čemu se razlikuje poučavanje usmjereno na predmet od poučavanja usmjerenog na studenta?
- Koje su prednosti i ograničenja tih pristupa poučavanju?
- Kakva je uloga nastavnika u tim pristupima ?
- Koji su prvi koraci koje nastavnik treba poduzeti ako želi izvoditi nastavu usmjerenu na studenta?
- Tko mu sve može pružiti podršku?
- Što treba napraviti ustanova?
- Koji nastavnici i ustanove u RH već tako rade?

U čemu se razlikuje poučavanje usmjereno na predmet od poučavanja usmjerenog na studenta?

Odgovorate:

Što za vas znači poučavati?

Dva shvaćanja – dva pristupa

Shvaćanje o poučavanju kao prijenosu znanja – **pristup usmjeren na predmet/nastavnika**

IZAZOV ZA NASTAVNIKA

Kako odabrati načelo strukturiranja gradiva, kako logično organizirati izlaganje i povezati ključne pojmove?

Shvaćanje o poučavanju kao poticanju konstrukcije novog znanja i razumijevanja – **pristup usmjeren na učenje i studenta**

IZAZOV ZA NASTAVNIKA

Kako potaknuti studente na dubinsko učenje, kako omogućiti da se ostvari doživljaj **FLOW-a**?

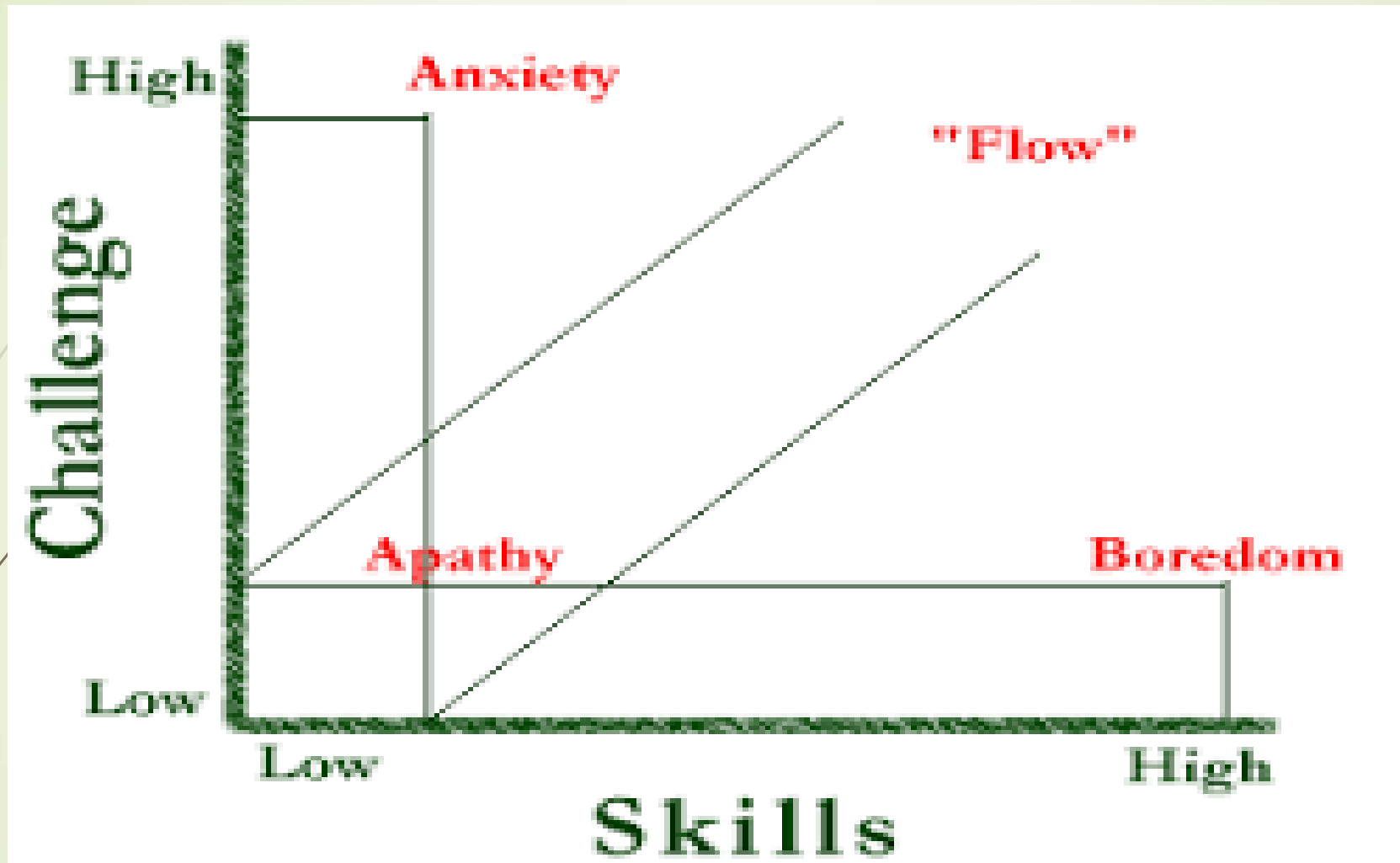
Što je *flow*?

Mihaly Csikszentmihalyi

1935 -

„Flow ili očaravajuća obuzetost je optimalno stanje svijesti u kojem su naši osjećaji i izvedba na vrhuncu. Toliko smo uronjeni u aktivnost da ništa drugo nije važno. Ego uzmiče, a vrijeme leti. Svaka akcija, pokret ili misao glatko slijedi iz onog prethodnog poput jazz izvedbe. Uključeni ste potpuno u zadatak i rabite svoje vještine do maksimuma”

Mihaly Csikszentmihalyi (2006) *Flow: očaravajuća obuzetost: psihologija optimalnog iskustva*, Jastrebarsko: Slap.

Uvjeti koji pospješuju doživljaj „flow-a“

Prema Schaffer (2013) i Schunk (1989)

- Znati zašto se nešto treba učiniti
- Znati smjer djelovanja
- Znati kako to učiniti
- Znati koliko je izvedba uspješna
- Doživljaj izazovnosti zadatka
- Doživljaj samoefikasnosti
- Doživljaj autonomije – mogućnosti izbora
- Percepcija dostupnosti podrške u učenju

Schaffer, O (2013) Crafting Fun User Experiences: A Method to Facilitate Flow, Fairfield, IA, Human Factors International.

Schunk, D.H. (1989). Self-efficacy and achievement behaviors. Educational Psychology Review, 1, 173-208

Kojim ste riječima opisali poučavanja u početnom zadatku?

► Prijenos znanja, upoznavanje sa sadržajem, iznošenje informacija...

ili

► Poticanje učenja, realizacija ishoda učenja, aktiviranje studenata...

USMJERENOST NA PREDMET: PRIJENOS ZNANJA

Znanje kao definirani skup informacija koje nastavnik prenosi studentima

Tekst ili nastavnik kao autoritativni izvor ekspertnog znanja koji student poštuje

Student pamti i ponavlja ono što je ispričano ili pokazano. Potiče se reprodukcija, traže se jednoznačni odgovori, fokus je na točnom odgovoru

Aktivnosti potiču oponašanje modela ili rješavanje korak-po-korak algoritama

Studenti rade uglavnom sami, uvježbavajući preneseno znanje kako bi ga na zahtjev nastavnika reproducirali

USMJERENOST NA UČENJE: KONSTRUKCIJA ZNANJA

Znanje kao interpretacije koje se razvijaju kroz istraživanje i raspravu

Svatko doprinosi znanju, tekstovi, eksperti, nastavnici ali i studenti svojim argumentima

Student povezuje novu informaciju s predznanjem i kroz dijalog s ostalim sudionicima konstruira vlastito razumijevanje, traže se odgovori na otvorena pitanja, fokus je na poticanju složenog mišljenja

Aktivnosti potiču rješavanje autentičnih problema koji traže više razine mišljenja

Studenti djeluju kao učeća zajednica koja kroz dijalog gradi zajedničko razumijevanje područja

Koje su prednosti i ograničenja tih pristupa poučavanju?

PRISTUP USMJEREN NA PREDMET I NASTAVNIKA

Prednosti

- Veći obuhvat sadržaja u jedinici vremena
- Rad s većim brojem studenata istodobno
- Planiranje nastave slijedi logiku discipline
- Izvedba nastave predvidljiva
- Provjera stečenog znanja jednostavnija
- Brzo ovladavanje nastavničkim vještinama – svođenje na izlaganje

Ograničenja

- Student pasivan
- Težište na činjeničnom znanju
- Informacije se mehanički pohranjuju
- Potiče se površinsko razumijevanje
- Ne vodi se računa o studentovoj razini predznanja i vještina, kulturalnim i socijalnim stavovima i uvjerenjima

PRISTUP USMJEREN NA UČENJE I STUDENTA

Prednosti

- Sustavno nadograđivanje novog znanja na postojeće
- Student ima mogućnost za vlastite interpretacije i kreativnost u rješavanju problema
- Poticajna atmosfera u kojoj se postiže visoka aktivacija kroz raspravu i grupni rad
- Potiče se dubinsko razumijevanje sadržaja
- Težište na konceptualnom znanju

Ograničenja

- Manji obuhvat sadržaja u jedinici vremena
- Rad s manjim brojem studenata
- Složenija priprema nastave
- Izvedba nastave manje predvidljiva
- Nužan širok repertoar nastavničkih vještina

Kakva je uloga nastavnika u tim pristupima ?

PRISTUP USMJEREN NA PREDMET I NASTAVNIKA

14

Nastavnici pripremaju nastavu, poučavaju i vrednuju odgovore vezane uz sadržaj svog predmeta.

Nastavnici su «riznica» informacija koje diseminiraju na predavanjima.

Većina kontakata između studenata i nastavnika se događa u učionici.

Nastavnici slijede strukturu znanstvene discipline i u pravilu odlučuju i rade samostalno.

Nastavnik je odgovoran za osiguravanje informacija i vodi studenta kroz aktivnost

Nastavnici objašnjavaju, provjeravaju razumijevanje i prosuđuju točnost studentskih odgovora

PRISTUP USMJEREN NA UČENJE I STUDENTA

Nastavnici planiraju okruženje i aktivnosti koje studente potiču na učenje, vrednuju postignuće u odnosu na unaprijed određene ishode.

Nastavnici savjetuju, facilitiraju, osiguravaju resurse, demonstriraju i usmjeravaju učenje.

Kontakt između nastavnika i studenata se odvija u skladu s dogovorom u i izvan učionice

Nastavnici facilitiraju učenje i kao članovi nastavnog tima surađuju u planiranju nastave.

Nastavnici i studenti dijele odgovornost za iniciranje učenja i usmjeravanje napora

Nastavnici su voditelji rasprava, postavljaju pitanja, traže objašnjenja, promoviraju dijalog, pomažu grupi da ustanovi slaganja i neslaganja

Usmjerenost na nastavnika i usmjerenost na studenta - kontinuum

Poučavanje usmjereno na nastavnika

Nizak stupanj izbora
studenta

Studenti su pasivni

“Moć” je u rukama
nastavnika

Poučavanje usmjereno na studenta

Visok stupanj izbora
studenta

Studenti su aktivni

“Moć” je u rukama
studenta

Koji su prvi koraci koje nastavnik treba poduzeti ako želi izvoditi nastavu usmjerenu na studenta?

Koraci

- Prepoznati unutrašnju potrebu za promjenom pristupa u nastavi
- Proučiti zahtjeve koje novi pristup postavlja pred nastavnika
- Usporediti vrstu i razinu zahtjeva s postojećom razinom i rasponom vlastitih kompetencija
- Neformalnim i informalnim učenjem unaprijediti postojeće i razviti nove kompetencije
- Provjeriti u nastavi osposobljenost za primjenu novog pristupa
- Evaluirati kroz samorefleksiju i povratne informacije od studenata i suradnika uspješnost novog pristupa

Kontinuirano praćenje učinaka novog pristupa na studentsko postignuće i zadovoljstvo u radu

Tko sve može nastavniku pružiti podršku?

Podrška obrazovne politika

- **Strateški ciljevi:**
- Kurikulum temeljen na ishodima učenja i nastava usmjerena na studenta
- Cjeloživotno učenje i profesionalni razvoj
- Sustav vanjskog osiguravanja kvalitete – EU smjernice

Ekspertna podrška

- Kompetencijski profil visokoškolskih nastavnika
- Programi usavršavanja u nastavničkim kompetencijama
- Osiguravanje izvora za samostalno učenje

Kolegijalna podrška

- Mentoriranje nastavnika početnika
- Demonstracija primjera dobre prakse u nastavi
- Timska nastava i kolegijalno praćenje nastave

PROJEKT

„Emphasis on developing and upgrading of competences for academic teaching”
(Educa-T)

Project web site: <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=3876>

CILJEVI PROJEKTA

- **Razvoj kompetencijskog profila visokoškolskog nastavnika**
- Razvoj okvirnog kurikulumu za razvoj kompetencija visokoškolskog nastavnika
- Preporuke institucijama za implementaciju kurikulumu

Kompetencijski profil visokoškolskog nastavnika: kompetencijska područja

- OVLADANOST AKADEMSKOM DISCIPLINOM U FUNKCIJI NASTAVNOG PROCESA
- PROFESIONALNOST I PROFESIONALNI RAZVOJ VISOKOŠKOLSKIH NASTAVNIKA
- PLANIRANJE I RAZVOJ KURIKULUMA U VISOKOM OBRAZOVANJU
- UČENJE I STUDENTI
- PLANIRANJE, ORGANIZIRANJE I REALIZIRANJE NASTAVNOG PROCESA
- VREDNOVANJE I SAMOVREDNOVANJE POSTIGNUĆA STUDENATA
- MENTORSKI RAD
- PRIMJENA SUVREMENIH TEHNOLOGIJA U NASTAVI
- KOMUNIKACIJSKE I SOCIJALNE VJEŠTINE

Što treba napraviti ustanova?

- Ugraditi pristup poučavanju usmjerenom na učenje i studente kao prioritet strateške dokumente
- Osigurati pristup programima za stručno usavršavanje visokoškolskih nastavnika (organizacijski, financijski i kadrovski resursi)
- Uspostava sustava mentoriranja mladih nastavnika
- Osigurati stručnu literaturu u području visokoškolske nastave
- Poticati međunarodnu mobilnost usmjerenu na razvoj nastavničkih kompetencija
- Nagrađivati izvrsnost u poučavanju
- Stimulirati razmjenu pozitivnih iskustava i primjera dobre prakse

Koji nastavnici i ustanove u RH već tako rade

Sveučilište u Rijeci i Sveučilište u Osijeku

- Najveći iskorak u sustavnoj podršci razvoju nastavničkih kompetencija
- *Centri za stručno usavršavanje sveučilišnih nastavnika*
- *Programi na razini cjeloživotnog učenja*

Sveučilište u Zagrebu :

- Inicijativa pojedinih fakulteta – najdulju tradiciju ima Medicinski fakultet
- Na fakultetima se povremeno provode radionice najčešće u okviru razvojnih EU projekata
- Portal UPraVO „ *Učenje i poučavanje u visokom obrazovanju*”

Veleučilišta

- U pravilu uključuju sve nastavnike u programe stručnog usavršavanja

Organizacije civilnog društva:

- *Forum za slobodu odgoja: program „Aktivno učenje i kritičko mišljenje u visokoškolskoj nastavi” od 2003. do danas – prošlo oko 400 nastavnika*

Institucijski izazovi

- Obveznost stručnog usavršavanja mladih visokoškolskih nastavnika
- Održivost započelih aktivnosti
- Akreditiranje programa stručnog usavršavanja u sustavu cjeloživotnog učenja
- Razvoj specijalističkih programa u području visokoškolske nastave
- Uspostava infrastrukture - *Centri za usavršavanje visokoškolskih nastavnika*
- Umrežavanje obrazovnih eksperata koji imaju potrebne kompetencije za provedbu programa
- Poticanje obrazovnih istraživanja u području visokoškolske nastave

HVALA NA PAŽNJI!

